

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA- ledningar

Rapport

Vännäs kommun

KPMG AB

[Publish Date]

Antal sidor 16

Antal bilagor Skriv antalet bilagor.

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Lagstiftning och allmänt om underhåll	6
4	Resultat av granskningen	7
4.1	Styrning och roller	7
4.2	Underhållsplaner och reinvesteringstakt	9
4.3	Samordning skattekollektiv/taxekollektiv	11
4.4	Driftsaspekter, förebyggande arbete m.m.	12
4.5	Vattenkvalitet	13
4.6	Statistik och nyckeltal	13
5	Slutsats och rekommendationer	13
5.1	Rekommendationer	14

1 Sammanfattning

Vi har av Vännäs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring kommunens underhåll av gator och VA-anläggningar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2019.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att den interna kontrollen avseende underhåll av gator och VA-verksamheten inte är fullt ut tillfredsställande. Vidare anser vi att kommunens nuvarande nivå på underhåll inte är tillräckligt vilket på sikt innebär risker för kommunen i både ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

Bedömningen grundar sig på följande iakttagelser och bedömningar:

- Det finns tydliga roller och system för uppföljning och rapportering. Kommunstyrelsen har tagit fram indikatorer avseende gator och VA för att kunna mäta måluppfyllelse.
- Det saknas VA-plan, underhållsplaner och mål avseende reinvesteringstakt för både gator och VA-ledningsnätet. De uppgifter vi har fått visar dock på att nuvarande budget för att säkerställa en rimlig reinvesteringstakt inte är tillräcklig.
- Avsaknaden av underhållsplaner innebär att det beslutsunderlag som politiken ska ta ställning till blir bristfälligt. Vi ser därför positivt på genomförd behovsinventering och att underhållsplaner håller på att tas fram vilket är ett sätt för kommunstyrelsen att säkerställa att de blir delaktiga i prioriteringen mellan olika åtgärder.
- Det finns förutsättningar i nuvarande organisation för en god samordning av åtgärder mellan skattekollektiv och taxekollektiv. Däremot finns brister gällande samordning med fjärrvärmeleverantör.
- Kommunen har inga dokumenterade riktlinjer för kostnadsfördelning mellan taxekollektivet och skattekollektivet vid gemensamma insatser/samordningsinsatser.
- Driftstörningar, vattenläckor, avloppsstopp etc. förekommer endast i undantagsfall och kommunen har god kontroll över olika driftsaspekter. Däremot är det inte tillfredsställande att det är så stor skillnad mellan debiterad och producerad vattenmängd och vi menar att kommunen behöver analysera detta ytterligare och även se över rutinerna för debitering.
- Kommunen har säkerställt nödvatten i händelse av avbrott i vattenförsörjningen. Löpande uppföljningar och genomförda prover visar på att kommunen har en god vattenkvalitet.
- Nyckeltal och statistik från Svenskt Vatten följs och redovisas. Däremot saknas jämförelser inom gatuområdet.

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Prioritera arbetet med att ta fram VA-plan, underhållsplaner och mål avseende förnysetakt både avseende VA och gator.
- Säkerställa att det finns ett bra beslutsunderlag i form av behovsinventering och konsekvensbeskrivningar både gällande VA och gator.
- Riktlinjer bör upprättas för att säkerställa att VA-kollektivet inte subventionerar skattefinansierad verksamhet vid gemensamma insatser/samordningsinsatser.
- Analysera skillnaderna mellan producerad och debiterad mängd vatten samt se över rutinerna för debitering för att säkerställa att en större andel av producerad mängd vatten faktureras.
- Säkerställa att det görs jämförelser även inom gatuområdet. Om det är svårt att göra jämförelser med andra kommuner är det viktigt att det görs jämförelser över tid inom kommunen.

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Vännäs kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring kommunens underhåll av gator och VA-anläggningar. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2019.

Revisorerna har i revisionsplaneringen för 2019 uppmärksammat risker beträffande kommunens underhåll av gator och VA-anläggningar.

Revisionen upplever att det finns ett behov av att klarlägga ett antal frågeställningar avseende investeringar, drift och underhåll och vad det kan innebära för kommunen i ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen har en tillfredsställande intern kontroll avseende underhåll av gator och VA-verksamhet. Granskningar syftar också till att bedöma om kommunens underhåll är tillräcklig eller om det innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

Granskningen avser att besvara följande revisionsfrågor:

- Hur sker styrning, ledning och ansvar beträffande underhåll av gator och ledningsnät?
- Vilket beslutsunderlag finns?
- Finns aktuella underhållsplaner för gator och ledningsnät?
- Hur är förnyelsetakten på ledningsnät i förhållande till beräknad livslängd?
- Vilken omläggningstakt har kommunen på gatornas toppbeläggning?
- Finns dokumentation avseende kort- och långsiktiga underhållsbehov (konsekvensbeskrivningar/beslutsunderlag)?
- Vilken samordning sker mellan gata/VA vid ledningsgrävningar (skattekollektiv respektive avgiftskollektivet, projektredovisningar)?
- På vilket sätt arbetar man för att säkerställa/minska risken för följande driftaspekter:
 - Avloppsstopp
 - Vattenläckor
 - Ovidkommande vatten (inträngning)
 - Utläckage (svinn)
 - Kapacitet vid reningsverk (miljökrav)
- Hur säkerställs vattenkvaliteten (kvalitetskrav, vattenverk)?
- Vilken statistik och nyckeltal följer verksamheten?

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

Granskningen avgränsas till 2019.

Granskningen avser kommunstyrelsen.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Lag om allmänna vattentjänster (2016:412)
- Livsmedelslagen (2006:804)
- Tillämpbara interna regelverk och policys

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av översiktsplan, verksamhetsplan 2019, uppföljning av verksamhetsplan 2018, budget 2019.
- Intervjuer med samhällsbyggnadschef och gatu- och VA-chef.

Rapporten är faktakontrollerad av intervjuade tjänstemän.

3 Lagstiftning och allmänt om underhåll

I Plan och bygglagen (2010:900) regleras att "Kommunen skall svara för underhåll av gator och sådan allmänna platser som kommunen är huvudman för." Underhåller motiveras av att person och godstransporter ska fungera på ett effektivt och säkert sätt, vilket har betydelse för den samhällsekonomiska effektiviteten. Kommunens gator och vägar representerar ett stort värde som bör bevaras eftersom återställande av dåligt underhållna tillgångar ofta kan bli mycket kostsamt. Effektivt underhåll handlar om god ekonomisk hushållning.

Underhåll kan delas in i periodiskt underhåll (planerat och förebyggande) och löpande underhåll (mindre planerat och mer akut). Det periodiska underhållet syftar till att bevara anläggningen och minimera det löpande underhållet, medan det löpande underhållet innebär reparationer av mindre skador som uppstått. För gator och vägar innebär det periodiska underhållet normalt utbyte av asfaltsbeläggning (slitlager) medan det löpande underhållet innebär lagningsarbete av "potthål", justering av kantsten etc.

Inom VA-branschen används flera begrepp för att beskriva och analysera underhåll och förnyelse. Förebyggande underhåll är insatser som handlar om spolning av ledningar enligt plan, rotskärning, underhåll av diken, motionering av ventiler med mera. Förnyelse innebär antingen att ledningsdelar byts ut mot motsvarande standard/kapacitet eller att kapaciteten förbättras.

I Svenskt Vattens "Handbok i förnyelseplanering av VA-ledningar" (rapport nr 2011-12) framgår bland annat att vikten av långsiktig planering är att bli mer trygg med sitt VA-nät och dess utveckling, att kunna göra välgrundade bedömningar om årliga förnyelsebehov och att få en sund utveckling av VA-taxan. Förnyelseplanering bör leda till en åtgärdsplan, ett levande dokument kopplat till budget och uppföljning. Våldokumenterad kunskap om det befintliga ledningsnätet, med inträffade störningar och dess orsaker, är av avgörande betydelse för planering av drift, underhåll och förnyelse.

Lagar som reglerar hur kommunen ska agera för att säkerställa vattnet som oändlig resurs och livsmedel är framförallt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, Miljöbalk (1998:808), Plan- och bygglag (2010:900). Lagstiftningen reglerar när det exempelvis ska upprättas så kallade verksamhetsområden, hur tillsyn ska genomföras, vilka hänsyn som ska tas vid planering och exploatering. Vidare finns *Vattendirektivet* (EU:s ramdirektiv), *Lagen om skydd mot olyckor* (2003:778), *Skydda vattnet – strategisk dricksvattenskydd i kommunerna* (SKL) m.fl.

Då dricksvatten utgör ett viktigt livsmedel har även Livsmedelsverket, genom sina författningar, inflytande över hur dricksvattenanläggningar ska skötas och driften säkerställas.

Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med Naturvårdsverket tagit fram en vägledning för kommunal VA-planering (rapport 2014:1). I rapporten redogörs för myndigheternas syn på det kommunala ansvaret för VA-planering och hur kommunerna kan planera för en trygg och hållbar VA-försörjning.

4 Resultat av granskningen

4.1 Styrning och roller

4.1.1 Organisation

I Vännäs kommun ingår gator och VA-ledningar i kommunstyrelsens ansvarsområde. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen finns en gatuavdelning som ansvarar för vägar och trafik, vatten och avlopp, parker, grönområden, fritidsanläggningar och teknisk service. Avdelningen leds av gatu- och VA-chef och samhällsbyggnadschefen har det övergripande ansvaret.

I Vännäs kommun finns två vattenverk, ett i Vännäs och ett i Tväråbäck, samt avloppsreningsverk i Vännäsby och Tväråbäck.

4.1.2 Kommunstyrelsens mål och prioriteringar

I kommunens översiktsplan 2018-03-26 § 24 finns under avsnitt 7 "Genomförande" en förteckning över vilka planer, strategier och program som bör tas fram eller revideras under planperioden. Följande har beröring på gator och va:

- Ur risk- och sårbarhetssynpunkt planeras en reservvattentäkt i Ulriksdalen alternativt i samverkan med Umeå kommun om en vattentäkt i Vännäs kommun.
- Kommunen avser senast år 2020 ha antagit en dagvattenstrategi med tydliga riktlinjer hur dagvattnet ska omhändertas i framtiden, särskilt med tanke på befarade klimatförändringar.
- Länsstyrelsen har för avsikt att ta fram skyfallskartor för länets kommuners centralorter. Dessa kan användas som underlag för planering.
- Vatten- och avloppsplan ska tas fram senast år 2020.
- Handlingsplanen till den antagna trafikstrategin för Vännäs kommun ska genomföras och följas upp.

Av verksamhetsplan 2019 återfinns följande mål som har beröring på gator och va:

<i>Kommunstyrelsens mål</i>	<i>Indikator</i>	<i>Mätning</i>
Medborgarna lever och arbetar i en attraktiv miljö som främjar en god hälsa och välmående	Medborgarna är nöjda med kommunens vatten- och avloppssystem	Medborgarundersökningen SCB, vartannat år
Medborgarna är trygga, aktiva och har en meningsfull fritid.	Medborgarna är nöjda med trafiksäkerheten på kommunens vägar	Medborgarundersökningen SCB, vartannat år
	Medborgarna är nöjda med trafiksäkerheten på	Medborgarundersökningen SCB, vartannat år

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

	kommunens gång- och cykelvägar	
Kommunstyrelsens verksamheter är effektiva och av god kvalitet	Dricksvattnet i Vännäs samhälle är av god kvalitet	Provtagning av vattnet.
	Utgående vatten från reningsverket i Vännäsby är av god kvalitet	Provtagning av utgående vatten från reningsverket. I förhållande till det högsta kvartalssnittet över året.
Kommunstyrelsens verksamheter verkar för god energihushållning och hållbar utveckling	Vattenverket har god energihushållning	Vattenverkets energiförbrukning kWh/m ³ producerat dricksvatten 1 ggr/år.

Vidare framgår under rubriken gator, vatten och avlopp att för 2019 har kostnadsökningarna fått rymmas inom befintlig budget, vilket kommer att medföra sänkt standard på vinterväghållning, ishall och barmarksunderhåll.

Kommunen kommer att fortsätta med vinterunderhållet av enskilda statsbidragsvägar, men vägföreningarna står för eventuellt underskott.

För 2019 års investeringsmedel planerar gatuavdelningen med fortsatta reinvesteringar av gator, ny beläggning på del av gatunätet, färdigställande av Kommendörsgatan etapp 1, ombyggnad av Kommendörsgatan etapp 2 samt ny gata in till det planerade särskilda boendet. (Anm. byggandet av det särskilda boendet har skjutits upp).

Inom VA-området planerar gatuavdelningen reinvesteringar inom ledningsnät och VA-verk m.m.

Överskottet som VA-verket genererat kommer att användas till att utreda placering av ny reservvattentäkt i Vännäs samt investeringar i VA-verken.

4.1.3 Budget 2019

Budget för löpande underhåll av gator uppgår till 550 tkr i 2019 års budget. Vid intervjuer framförs att detta är en minskning jämfört med tidigare år och att det numera endast finns utrymme för akut underhåll. Tidigare års investeringar innebär att kapitalkostnader inom verksamheten är högre än underhållet.

Investeringsbudgeten uppgår till ca 3 mnkr årligen 2018-2020, varav 1,6 mnkr avser specifika beslutade projekt medan 1,4 mnkr är ett generellt anslag som gatu- och VA-chef kan disponera under året. Anslaget ska även räcka till lekplatser och fritidsanläggningar. Vid intervjuerna framkommer att budgeten tidigare har legat på ca 10 mnkr årligen vilket innebär att anslaget har minskat kraftigt.

Budgeten för VA-verksamheten styrs av taxorna. Budgeten för reinvesteringar uppgår till 2,4 mnkr för 2019. Senaste åren har verksamheten redovisats ett överskott

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

motsvarande ca 1 mnkr årligen vilka har fonderats för att möta kommande behov och satsningar.

En bruttolista har gjorts över investeringsbehov i kommunen kommande år och behoven uppgår till ca 100 mnkr medan utrymmet uppgår till ca 30 mnkr.

4.1.4 Rapportering och uppföljning

Rapportering till kommunstyrelsen sker i huvudsak genom delårsbokslut och årsredovisning. Särskilda händelser som exempelvis vattenläckor rapporteras löpande muntligt. Någon skriftlig redovisning av nyckeltal och statistik sker inte.

De mål som finns för 2019 för gator och VA gällde även för 2018. Av kommunstyrelsens verksamhetsberättelse för 2018 framgår att kommunstyrelsens mål om bra och säkra vägar är delvis uppfyllt. Standarden på gator och vägar upplevs av medborgarna som mindre bra. (Även de statliga vägarna ingår i bedömningen). Vidare framgår att resultatet för gator och vägar samt gång- och cykelvägar riskerar att försämrans då underhållet har dragits ner genom åren.

När det gäller kvalitet på dricksvatten har provtagningar visat att i både Vännäs samhälle och utgående vatten från reningsverket i Vännäsby är av god kvalitet. Mätningar har visat att Vattenverkets energiförbrukning följer målet.

4.1.5 Bedömning

Vi bedömer att det finns tydliga roller och system för uppföljning och rapportering. Kommunstyrelsen har tagit fram indikatorer avseende gator och VA för att kunna mäta måloppfyllelse.

Vännäs kommun står tillsammans med flertalet övriga kommuner i landet, inför stora utmaningar och framtida investerings- och reinvesteringsbehov i VA-ledningsnät och gator. Nuvarande anslag bedöms inte vara tillräckligt, samtidigt saknas tydliga konsekvensutredningar för de behov som finns på kort och lång sikt. Senaste årens budgetanslag indikerar att förnyelsetakten inte kommer att öka, se även avsnitt 4.2.

4.2 Underhållsplaner och reinvesteringstakt

4.2.1 Gator

Det finns i nuläget ingen sammanhållen underhållsplan för kommunens gator. Under 2019 har en behovsinventering gjorts där samtliga gator har klassificerats utifrån status. Status har bedömts utifrån en skala från grönt till svart vilket har åskådliggjort på en karta över Vännäs respektive Vännäs by. Det totala vägnätet uppgår till 278 466 kvm. 19 % av gatorna har grön standard vilket innebär att ingen åtgärd behövs. 55 % av gatorna ligger på gul standard, 18 % på röd standard och 8 % på svart.

För att komma upp i grön standard på samtliga gator i Vännäs krävs investeringar motsvarande 7,5 mnkr årligen i fem år och för Vännäsby 2,7 mnkr årligen i fem år. Totalt motsvarar detta ca 50 mnkr. För de mest akuta behoven, som är röd och svartmarkerade, uppgår kostnaden till 8,8 mnkr. Om inga åtgärder genomförs innebär

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

det att på fem års sikt kommer fler gator kommer att få röd eller svart status och kostnaderna kommer att öka med ca 5 mnkr.

En konsekvensbeskrivning utifrån behovsinventeringen håller på att sammanställas och inom ramen för denna finns ambitioner om att ta fram mål gällande omläggningstakt. Förslaget är 20 år för mindre trafikerade gator och 10 år gällande mer trafikerade gator. Detta förslag följer även den avskrivningstid som används i anläggningsregistret. Nuvarande budget räcker dock inte till denna omläggningstakt.

Omläggningstakt på gatornas toppbeläggning

Anm; Förnyelsetakten på gata varierar beroende på vilken trafikbelastning och vilka grundläggningförhållanden som råder. Slitlager förnyas mer frekvent än övriga komponenter.

4.2.2 VA-ledningar

I nuläget finns det inte någon VA-plan för Vännäs kommun men enligt kommunens översiktsplan ska det tas fram en senast år 2020. Vid intervjuer framförs att arbetet med att ta fram en samlad VA-plan pågår. Förvaltningen beskriver att underhållsplanen över ledningsnätet ständigt uppdateras. Det pågår även ett arbete med att uppdatera kommunens risk- och sårbarhetsanalys och inom ramen för detta arbete har en konsult gått igenom skick och säkerhet på samtliga anläggningar.

Vidare framförs att det finns stora behov av åtgärder och att hela ledningsnätet på sikt behöver bytas ut. Kommunen har dock inte gjorts någon kostnadsberäkning av nyanskaffningsvärdet på ledningsnätet. VA-taxan har höjts för att ta höjd för kommande behov av investeringar. Det överskott som har genererats har avsatts i en investeringsfond och avser i första hand att användas till ombyggnad av reningsverk.

Ledningarna har filmats men det finns ingen samlad dokumentation. Förvaltningen har ett systemstöd där det finns möjlighet att lägga in dokumentation från filmningen men detta har ännu inte påbörjats.

Förnyelsetakt på ledningsnät

Förnyelsetakten visar på hur många meter ledningar som förnyas årligen i förhållande till hur många meter ledning som är lagd. Kommunen har totalt 87 km ledningsnät och antalet serviser uppgår till 2060 stycken. Ledningslängden för dagvattenavledning uppgår till 50 km och antal serviser på dagvattenledningsnätet uppgår till 1500 stycken.

Under 2018 har nyanläggning skett av 2 km vattenledningar. Ingen omläggning eller renovering (inklusive förnyelse) har gjorts av vattenledningar, spillvattenförande ledningar, dagvattenledningar eller serviser.

Vännäs kommun har för närvarande inga mål gällande förnyelsetakt av ledningsnätet. Ambitionen är att det ska finnas mål i den VA-plan som tas fram. Avskrivningstakten uppgår till 80 år i anläggningsregistret.

4.2.3 Bedömning

Vi bedömer att det inte är tillfredsställande att det saknas VA-plan, underhållsplaner och mål avseende reinvesteringstakt för både gator och VA-ledningsnätet. Eftersom det saknas planer och mål kan vi inte göra någon bedömning av om underhåll och reinvesteringar är tillräckliga. De uppgifter vi har fått visar dock på att nuvarande budget för att säkerställa en rimlig reinvesteringstakt inte är tillräcklig.

Avsaknaden av underhållsplaner innebär att det beslutsunderlag som politiken ska ta ställning till blir bristfälligt. Vi ser därför positivt på genomförd behovsinventering och att underhållsplaner håller på att tas fram vilket är ett sätt för kommunstyrelsen att säkerställa att de blir delaktiga i prioriteringen mellan olika åtgärder. Vi vill framhålla att det är viktigt att beslutsunderlagen kompletteras med konsekvensbeskrivningar för att underlätta det politiska beslutsfattandet.

Kommunen har inte gjort någon beräkning av önskvärd reinvesteringstakt.

4.3 Samordning skattekollektiv/taxekollektiv

Bristande planering och samordning vid ledningsgrävningar skapar stora ekonomiska förluster men också missnöje bland lokalbefolkningen. Ledningsamordning och samförläggning av ledningar som ägs av olika aktörer är därför av största vikt.

Av intervjuerna framgår att eftersom ansvaret för underhåll av gator och VA återfinns under samma förvaltning och chef finns det en samordning av långsiktiga åtgärder. I den mån det är möjligt samordnas även akuta åtgärder. Underlagen till samordningen av det planerade underhållet utgörs av planeringen för investeringar och reinvesteringar.

Däremot framförs att det kan vara svårare att samordna åtgärder med elbolag samt fiber- och fjärrvärmeleverantörer. När det gäller elnätet förekommer inga större åtgärder, men för fjärrvärmens bedöms det finnas större svårigheter med att samordna åtgärder. Leverantören har inga långsiktiga planer utan det blir endast akuta åtgärder. Hittills har det dock inte förekommit att bristande samordning har inneburit dubbla insatser.

Ledningsnätet finansieras av VA-avgifter. Lagstiftningen medför att kommunen inte tillåts överföra medel från VA-kollektivet till verksamhet inom skattekollektivet. Vid samordnade insatser i gatukroppen, d v s när gatukontoret ska återställa gatan vid ledningsgrävning uppges kostnadsfördelningsrutinerna vara att VA-kollektivet bekostar återställning när det handlar om VA-arbeten. I de fall där ny toppbeläggning är planerad sedan tidigare får skattekollektivet betala. Några riktlinjer för kostnadsfördelning finns inte men det framhålls att det i princip är så att VA-kollektivet bekostar återställning om det är VA som tagit initiativet till åtgärden.

4.3.1 Bedömning

Vi bedömer att det i nuvarande organisation finns förutsättningar för en god samordning av åtgärder mellan skattekollektiv och taxekollektiv. Däremot bör kommunstyrelsen säkerställa att rutiner för samordning med fjärrvärmeleverantör förbättras.

Kommunen har inga dokumenterade riktlinjer för kostnadsfördelning mellan taxekollektivet och skattekollektivet vid gemensamma insatser/samordningsinsatser. Vi anser att riktlinjer bör upprättas för att säkerställa att VA-kollektivet inte subventionerar skattefinansierad verksamhet.

4.4 Driftsaspekter, förebyggande arbete m.m.

Avloppsstopp, spolning görs vår och höst där det finns vetskap om att ledningarna är sämre. I Vännäsby kommer en relining att genomföras, då det bl.a. finns en ledning som ligger nära tomtgränserna efter Umevägen.

Kommunen har inte haft några större vattenläckor under senare år. En genomgång görs av de ledningar där det förekommer småläckage och då tar man ställning till om ledningen behöver bytas ut (svinn). I statistiken som lämnats till Svenskt Vatten har 5 rörbrott/vattenläckor på vattenledningsnätet förekommit under 2018 och 1 på serviser. 2 stopp har förekommit i spillvattenförande serviser men i övrigt har inga stopp förekommit under 2018 och inte heller några översvämningar.

Enligt statistik som lämnats till Svenskt Vatten uppgår total vattenleverans till den egna kommunens vattenledningsnät till 550 850 kubikmeter. Debiterad mängd inom den egna kommunen uppgår till 360 553 kubikmeter vilket innebär att 190 297 kubikmeter ej har debiterats. Kommunens bedömning är att vattenförluster i form av verkligt utläckage på ledningar, anordningar och serviser uppgår till 34 % av den totala vattenleveransen. Utläckage beror på vattenläckor, spolvatten till vattenverket samt de spolningar av vattenledningar som görs 2 gånger per år. Det förekommer även att entreprenörer tar vatten på anvisade brandposter men att det saknas rutin för debitering. Detta innebär att kommunen inte får ersättning för detta vilket förklarar en del av bortfallet. Däremot upplevs det inte som att det har uppstått problem gällande tryckfall och vattenläckor som kan härledas till dessa uttag.

Behandlad mängd avloppsvatten uppgår till 767 396 kubikmeter medan den debiterade avloppsmängden uppgår till 360 553 kubikmeter. Den stora skillnaden beror på att det inte görs någon separat mätning av spillvatten och dagvatten. Stora mängder nederbörd under våren hamnar därför i den behandlade mängden. Det pågår ett arbete med att bygga ut separata ledningar.

Ovidkommande vatten (inträngning), vid intervjuer framförs att det inte upplevs som något problem i nuläget.

Kapacitet vid reningsverk (miljökrav), förvaltningens bedömning är att kapaciteten vid reningsverk bedöms uppfylla de miljökrav som finns.

4.4.1 Bedömning

Vi bedömer utifrån muntlig information vid intervjuer att driftstörningar, vattenläckor, avloppsstopp etc. endast förekommer i undantagsfall och att kommunen har god kontroll över olika driftsaspekter. Vi skulle dock behöva mer statistik för att kunna göra en objektiv bedömning. Däremot menar vi att det inte är tillfredsställande att det är så stor skillnad mellan debiterad och producerad vattenmängd. Vi menar att kommunen behöver se över rutinerna för debitering.

4.5 Vattenkvalitet

Det kommunala dricksvattnet i kommunerna kommer från grundvattentäkter. Provtagning på dricksvatten sker enligt livsmedelsverkets rekommendationer. Kontroll sker av råvatten, utgående vatten från vattenverken samt kontroller av vattenkvaliteten i vattenledningarna.

Prov på vatten tas enligt rekommendation från Svensk Vatten avseende förekomst av kemiska ämnen och av mikrobakteriella ämnen. Det är Miljö- och hälsoskyddsnämnden/miljö- och byggnadsnämnden i respektive kommun som fastställer provtagningsprogram för dricksvatten. I den statistik som kommunen har lämnat till Svenskt Vatten framgår att det inte finns några klagomål på dricksvattenkvaliteten eller vattentrycket.

I verksamhetsplanen finns mål avseende vattenkvalitet och genomförda provtagningar visar att vattenkvaliteten är god i Vännäs kommun. Ett arbete pågår med att bygga en barriär på vattenverket för att förhindra intrång av olika virus.

Det saknas en reservvattentäkt i kommunen men det finns däremot en nödvattenplan.

4.5.1 Bedömning

Vi bedömer att kommunen har säkerställt nödvatten i händelse av avbrott i vattenförsörjningen. Kommunen genomför löpande uppföljningar och genomförda prover visar på att kommunen har en god vattenkvalitet.

4.6 Statistik och nyckeltal

Förvaltningen lämnar årligen in statistik och nyckeltal till Svenskt Vatten. Enligt intervjuerna redovisas väsentliga statistikuppgifter muntligt till nämnden.

För gator saknas däremot statistik och nyckeltal. SKL har försökt ta fram mått för att kommunerna ska kunna göra jämförelser men kommunerna redovisar på olika sätt och siffrorna bedöms därför inte vara jämförbara.

Inom ramen för Umeåregionen sker samverkan och gemensamma träffar inom både VA och gator. Inga jämförelser görs dock inom ramen för detta samarbete.

4.6.1 Bedömning

Vi bedömer att det är positivt att nyckeltal och statistik från Svenskt Vatten följs och redovisas. Vi menar att kommunstyrelsen bör säkerställa att det görs jämförelser även inom gatuområdet. Om det är svårt att göra jämförelser med andra kommuner är det viktigt att det görs jämförelser över tid inom kommunen.

5 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att den interna kontrollen avseende underhåll av gator och VA-verksamheten inte är fullt ut tillfredsställande. Vidare anser vi att kommunens nuvarande nivå på underhåll inte är

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

tillräckligt vilket på sikt innebär risker för kommunen i både ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

5.1 Rekommendationer

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Prioritera arbetet med att ta fram VA-plan, underhållsplaner och mål avseende förnyelsetakt både avseende VA och gator.
- Säkerställa att det finns ett bra beslutsunderlag i form av behovsinventering och konsekvensbeskrivningar både gällande VA och gator.
- Riktlinjer bör upprättas för att säkerställa att VA-kollektivet inte subventionerar skattefinansierad verksamhet vid gemensamma insatser/samordningsinsatser.
- Se över rutinerna för debitering för att säkerställa att en större andel av producerad mängd vatten faktureras.
- Säkerställa att det görs jämförelser även inom gatuområdet. Om det är svårt att göra jämförelser med andra kommuner är det viktigt att det görs jämförelser över tid inom kommunen.

Datum som ovan

KPMG AB

Anneth Nyqvist

Anneth Nyqvist
Certifierad kommunal revisor

Johan Malm

Johan Malm
Kommunal revisor

Vännäs kommun

Granskning av kommunens underhåll av gator och VA-ledningar

[Publish Date]

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.